

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program NMgr. program volné umění a architektura

Ateliér Malba 3

**DIPLOMOVÁ
PRÁCE**
Život mimo kostku / Life out of the box

Vypracoval: Soukup Adam

Vedoucí diplomové práce: Josef Bolf

Oponentka diplomové práce: Žabková Zuzana

Akademický rok 2024/2025

(název diplomové práce odkazuje k pojmenování učebnic pro střední školy a k jeho krátkozraké představě, že poznání jednotlivých vědních oborů lze uzavřít do vzájemně nekomunikujících celků)

- Ve své diplomové práci zkoumám pomocí média prostorové instalace vzájemné vztahy pěti různých subkultur vázaných na konkrétní hudební žánry. Subkultury/různé podoby kultury potažmo jejich hudební “avatary” jsou zvolené jednak na základě vlastních preferencí, jednak protože jsou obecně považovány za základní větve elektronické hudby, z nichž se následně oddělují další podžánry. Jsou jimi: industriální techno, tekno, noise, ambient a mainstream electronic dance music.

Instalace samotná se skládá z pěti různých reproduktorů, z nichž každý hudebně i vizuálně odkazuje k prvkům a materiálům a estetikou spjatou s daným hudebním žánrem a “jeho” subkulturou, tedy subkulturou která kolem něj vzniká nebo, pokud kolem něj přímo nevzniká, se k němu zásadním způsobem váže.

Pro vytvoření reproduktoru pro industriální techno jsem použil zohýbané a částečně zrezlé železné/plechové pláty, železnou mříž. Tyto prvky primárně odkazují k “plechovému” zvuku tohoto hudebního odvětví, sekundárně potom k estetice starých nepoužívaných továren, ze kterých začaly v Německu po pádu berlínské zdi vznikat hudební kluby, v nichž se příznivci této hudby setkávali. Ačkoli kořeny tohoto žánru jsou mimoevropské (Usa, Japonsko), byly to právě berlínští producenti a hudebníci, kdo pro kontinentální Evropu tento žánr zpopularizoval. Kluby, ve kterých se party odehrávají jsou prostorově specifické, u placených vstupů se čekají dlouhé fronty a na jejich konci vás čeká jakýsi soud - musíte totiž vypadat specifickým způsobem, abyste byli vpuštěni dovnitř. K tomu se v instalaci vztahují dekorativní prvky - řetězy, latex, bodáky. Práh, který je nutné k proniknutí do této subkultury je dvojitý - jednak finanční (vstupy do klubů se pohybují v rozmezí 400-1000 Kč), jednak estetický. Nevyřčeným třetím prahem je provázání techno večírků s užíváním konkrétního typu drog - převážně kokainu, speedu nebo extáze. Těžko si totiž představit, že celou noc industriálního techna někdo tráví střízlivý, nebo že uzavřený v temných prostorách bez oken tripuje na psychedelických drogách.

Prostředí, které je (ze zmíněných) užíváním konkrétních substancí zatíženo vůbec nejméně je bezesporu prostředí noisové hudby. Noisové koncerty se odehrávají jak uvnitř, tak venku, ať už jako samostatné události, tak v rámci vícežánrových hudebních festivalů. Jejich společným

rysem je určitý pocit intimity. Návštěvnost noiseových vystoupení nebývá vysoká a důležitou roli hraje i spojení vystupujících s diváctvem. Noiseová hudba je předávána formou life setu, což bezesporu posiluje pocit sdílení mezi oběma stranami. Podoba reproduktoru v instalaci reflektuje v tomto případě spíš danou hudbu než konkrétní estetiku posluchačstva (návštěvníci noiseu vypadají díky otevřenosti a rozmanitosti žánru různorodě, žádné vizuální znaky je často nespojují). Dráty použité v instalaci odkazují k podobě syntezátorů, ze kterých hudba vychází, rozřezané plechy potom znázorňují roztržitost hudby jako takové, jejíž podstata spočívá v nacházení a následném rozbíjení nebo naopak opakování určitého rytmu. Noise je surový, agresivní, ale taky poetický a právě tuto chaotickou mnohotvárnost jsem se pokusil otisknout do podoby reproduktoru. Jak už bylo zmíněno, noise vnímám jako žánr poměrně nízkoprahový. Vstupy na koncerty nejsou přemrštěné a nikdo se na vás nebude divně dívat, ať už přijdete v kapsáčích nebo v sukni po kolena, s limonádou nebo s pivem.

Další z žánrů, který by mohl vyvolávat dojem bezbřehé otevřenosti je tekno, k němuž neodmyslitelně patří předpona free. Jak moc je tahle svobodomyslná subkultura otevřená je ale spekulativní - na freeparty skutečně může přijít každý, u vstupu nikdo nestojí, žádný vstup tu vlastně vůbec není, hudba se rozprostírá do prostoru, prostor vstupuje do hudby. Stejně jako se svobodou pojí tíha odpovědnosti, kterou není každý ochoten nést, má i freetekno jakýsi neviditelný práh. Co přesně tenhle práh vytváří je těžké přímo pojmenovat, bezpochyby se jedná o několik jednotlivostí. Ať už se jedná o lokace, na kterých se party odehrávají, o často ilegální zabrání daného prostoru, přes rituální rozměr jednotlivých setkání a délku celé party až po užívání nejrůznějších drog (lehkých i tvrdých), jde o poměrně hodně rozhodnutí, které potenciální návštěvník musí před svou účastí učinit. A ačkoli účastníci tekna nemají na své okolí žádné konkrétní estetické požadavky, vězte že bez seprané mikiny s kapucí a odrbanými rukávy, bez piercingů a nášivek se může stát, že se budete na party cítit nepatřiční. Vizualita této subkultury je jednak úzce spojena s tribálním charakterem žánru a jeho znaky (číslo 23, spirály a biotechnologie), tak s DIY kulturou. Obojí se propisuje nejen do estetické podoby party, ale i do hudby samotné, stejně jako do charakteru večírku - když dojde benzín v agregátu, je na všech společně vymyslet jinou dočasnou zábavu, než někdo doběhne k sousednímu soundsystému pro další kanystr. Podoba reproduktoru v instalaci odkazuje ke všemu zmíněnému - je pojatý jako sochařský objekt, modelovaný z hlíny a následně odlévaný z hliníku. V jeho struktuře se objevují tribální znaky, které se vážou k hudbě jako takové, dekorace jsou spjaté více s DIY kulturou - síťotiskové potisky na nášivkách, náušnice, provázky a drátky, kterými uchytíte jak plachtu na stage, tak utržené ramínko. Ať už to je s přístupností freetekna

jakkoli, jedno se této subkultuře upřít nedá - před bednami na louce potkáte diplomované psychology, umělce, bankovní úředníky, dělníky i lidi bez domova. Pokud bychom se na ni tedy dívali optikou sociálních tříd, mohli bychom prostor tekno party označit za skutečně svobodný.

Někde na pomezí posledních dvou jmenovaných a zároveň stranou od všeho, na břehu potoka nebo pod stínem bříz se line hudba ambientní. Ambient spolu s noisem sdílí způsob jakým hudba vzniká a to sice skrze syntetizátory a modulátory, v neopakovatelnosti živého setu. Oproti poetickému násilí noisu se však liší svou melancholií a tlumenými emocemi - ambientní hudba nemá ambice přírodu přehlušit nebo přílišně přetvářet, naopak, snaží se s ní do značné míry splynout. Hudebníci ve svých samplech často používají přírodní zvuky - zpěv ptáků, šumění řeky nebo lesa, šustění oblázků. Reproduktor je proto sestaven z přírodních materiálů, převážně rozmanitých kusů dřeva a kostí, čímž odkazuje k důležitosti napojení na svět mimo člověka a jeho zásahy, na jakési smíření s plynutím času. S freetekno kulturu pojí ambientní hudbu vztah ke spiritualitě a do značné míry se může překrývat i výběr lokací, stejně jako přístupnost - ambientní seance se může zúčastnit každý, otázkou je mnohem spíš vůle k rozhodnutí se za tímto niterným a hlubinným prožitkem, často spojeným s užíváním halucinogenních, přírodních drog, vypravit.

Poslední z reproduktorů symbolizuje mainstream electronic dance music, zkráceně mainstream EDM. Už podle názvu lze odhadnout, že se jedná z vybraných žánrů o ten nejvíc popkulturní. Tomu odpovídá i podoba reproduktoru - nevykazuje žádné subkulturní znaky, je jednoduše zapůjčený z rentalu, je generický, nejde tu o to něco utvářet, ale reprodukovat, konzumovat. Počátky EDM jsou jiné, mnohem víc nezávislé, spontánní, undergroundové. Propojení s pop kulturou otevřelo dveře širšímu okruhu lidí a víc lidí znamená ztrátu intimity, větší finanční potenciál. Čím víc se elektronická hudba otevírá širšímu spektru lidí, tím víc do ní proniká pop music a naopak, stává se z toho uroboros. Vytrácí se taky prvek náhody a nepředvídatelnosti, zatímco na freeparty můžete zůstat jednu noc stejně jako týden, večírky mainstream EDM jsou víkendovým oddechem po pracovním týdnu v kanceláři. Nejde tu o propojení s přírodou ani komunitní prožitek, nejde ani o to nacházet účel někde za pochodu. Účel je jasný a nemagický - odpočinek od každodennosti v mezích víkendu. Kreativita se nekoná, čemuž odpovídají i převládající substance - extáze, kokain.

Tohle jsou jednotlivé prvky instalace, jejichž povahu doufám že se mi podařilo vystihnout.

Celek potom funguje jako jakési mycélieum - neexistuje v něm jeden centrální zdroj, jde o vzájemnou komunikaci mezi jednotlivými reproduktory (žánry/subkulturami/komplexy), ve které jako "informace" propojující jednotlivé systémy figuruje divák (návštěvník/posluchač), který se pohybuje v prostoru od jednoho k druhému, třetímu, etc. Tím, že každá subkultura v instalaci „mluví“ vlastním jazykem (materiálem, estetikou, zvukem), vzniká živý model kulturní interakce. Interakce, která není řízena centristicky nebo hierarchicky, ale skrze potřeby, preference, možnosti a vůli participujících.

Celkově si projekt klade za cíl reflektovat primárně vztahy jednotlivých hudebních žánrů a na ně navázaných subkultur. Rozporuje představu jakési "subkulturní čistoty", která s sebou nese odmítání jiných stylů, přístupů nebo žánrů a zrcadlí vzájemnou provázanost nejen vybraných směrů jako takových, ale i účastníků jednotlivých událostí.

Provázanost, která je koneckonců vlastní všemu, co je živé, a ze které se lze vymanit jen stěží.

V Praze dne:.....